

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ มีการจัดเก็บข้อมูลด้านอนามัยและสวัสดิการอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 โดยในช่วงแรกได้ดำเนินการสำรวจทุกปีจนถึง พ.ศ. 2521 และตั้งแต่ พ.ศ. 2524 – 2544 ได้ดำเนินการสำรวจทุก 5 ปี และสืบเนื่องจากรัฐบาลได้ดำเนินการโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หรือ “โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค” ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบสาธารณสุขของประเทศไทย ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขจึงได้ขอความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติให้มีการดำเนินการสำรวจอนามัยและสวัสดิการทุกปี ระหว่างปี พ.ศ. 2546 – 2550 โดยทางสำนักงานสถิติแห่งชาติและกระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมมือกันปรับปรุงแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์มากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการสำรวจ

เพื่อศึกษาข้อมูลภาวะการเจ็บป่วย การเข้ารับบริการด้านสาธารณสุข และการเข้าถึงของสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของประชากรไทย

1.3 ประโยชน์ของการสำรวจ

ประโยชน์ของข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจครั้งนี้มีดังนี้

1.3.1 สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ พฤติกรรมการรักษาพยาบาล ตลอดจนสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของประชากร

1.3.2 สามารถนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการประเมินความครอบคลุมของการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า รวมทั้งความสามารถในการเข้าถึงระบบการบริการสุขภาพของ ประชากร

1.3.3 รายงานด้านการรักษาพยาบาลสามารถนำมาใช้ในการคำนวณอัตราเหมาจ่ายรายหัว ในโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

1.4 ขอบข่ายและคุ่มรวม

ประชากรที่อยู่ในคุ่มรวมของการสำรวจครั้งนี้ได้แก่ บุคคลผู้อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลทั่วประเทศ

ครัวเรือนที่เข้าข่ายการเจนนับในการสำรวจครั้งนี้ คือ ครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่างซึ่งมีรายชื่อปรากฏในบัญชีรายชื่อครัวเรือนตัวอย่างของการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรเดือน เมษายน พ.ศ. 2548

บุคคลที่เข้าข่ายการเจนนับ คือ บุคคลผู้อาศัยอยู่ในครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง

1.5 เวลาอ้างอิง

1.5.1 **ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์** หมายถึง ระยะเวลานับย้อนหลังจากวันสัมภาษณ์ไป 1 เดือน เช่น วันสัมภาษณ์คือ วันที่ 8 เมษายน 2548 “ระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์” คือ ระหว่างวันที่ 8 มีนาคม – 7 เมษายน 2548

1.5.2 **ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์** หมายถึง ระยะเวลานับย้อนหลังจากวันสัมภาษณ์ไป 12 เดือน เช่น วันสัมภาษณ์คือ วันที่ 8 เมษายน 2548 “ระหว่าง 12 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์” คือ ระหว่างวันที่ 8 เมษายน 2547 – 7 เมษายน 2548

1.6. คำจำกัดความ

1.6.1 สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

หมายถึง สวัสดิการที่ได้รับเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ได้แก่ ค่ายา ค่าห้องพัก ในสถานพยาบาล รวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์เครื่องใช้ วัสดุที่ใช้ทำหน้าที่แทนอวัยวะที่ประสบอันตราย ซึ่งรัฐบาลหรือเอกชนเป็นผู้ให้ ได้แก่ สวัสดิการจาก บัตรประกันสุขภาพ (บัตรทอง) ประกันสังคม/กองทุนเงินทดแทน สวัสดิการข้าราชการ/ข้าราชการบำนาญ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ การประกันสุขภาพกับบริษัทประกัน สวัสดิการจัดโดยนายจ้าง และอื่น ๆ

1.6.2 ป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย

หมายถึง การป่วยทุกชนิดตั้งแต่ป่วยเล็กน้อย จนกระทั่งถึงป่วยหนัก และรวมถึงการที่รู้สึกตัวว่าไม่สบายด้วย

1.6.3 กิจวัตรประจำวัน

หมายถึง กิจที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน เช่น การปฏิบัติงานอาชีพ การเรียนหนังสือ การทำงานบ้าน การดูแลตนเอง การเรียน การเล่น (ของเด็ก) เป็นต้น

1.6.4 ซื้อยากินเอง

หมายถึง การซื้อหรือหายาแผนปัจจุบันมาเพื่อบำบัดรักษาด้วยตนเอง การซื้อยากินเอง รวมถึงการซื้อยาจากร้านขายยาซึ่งในร้านอาจมีเภสัชกรแนะนำหรือไม่ก็ตาม การที่ผู้ปกครองซื้อยามารักษาเด็ก และการซื้อยาโดยเคยรู้ชื่อยาจากหมอ

1.6.5 สถานือนามัย/ศูนย์บริการสาธารณสุข

หมายถึง หน่วยบริการสาธารณสุขระดับตำบลหรือระดับหมู่บ้านทั่วไปที่อยู่ใกล้ชุมชนมากที่สุด ครอบคลุมประชากรประมาณ 1,000 – 5,000 คน การให้บริการจะเน้นการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและรักษาพยาบาล โดยสถานือนามัยจะตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ส่วนศูนย์บริการสาธารณสุขจะตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและกรุงเทพมหานคร

1.6.11 โรคเรื้อรัง

หมายถึง โรคที่มีผลก่อให้เกิดความผิดปกติ ความบกพร่อง หรือความไม่สมบูรณ์ของร่างกาย โดยผลที่อาจตามมาคือมีความพิการเหลืออยู่ไม่สามารถแก้ไขให้ดีขึ้น จำเป็นต้องมีการดูแลจากผู้ที่มีความรู้อย่างถูกต้องเพื่อฟื้นฟูสภาพให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ตามสภาพของการเจ็บป่วยนั้น

1.6.12 โรคประจำตัว

หมายถึง โรคที่ป่วยติดต่อกันตั้งแต่ 3 เดือนขึ้นไปแล้วยังรักษาไม่หาย ต้องทำการรักษาต่อไป (สามารถรักษาให้หายได้) เช่น ปวดศรีษะ ปวดหัวไมเกรน ปวดตามบริเวณต่างๆ ของระยาง ส่วนบน (ไหล่ ศอก ข้อมือ หรือมือ) ปวดตามอวัยวะต่างๆ ตามัว โรคตาอื่น ๆ โรคหูอื่น ๆ โรคซึมเศร้า โรคจิตประสาทอื่น ๆ โรคกระเพาะอาหาร เป็นต้น